

אדר ראשון

יוסף צבי רמון

1

1

משנה במגילה ו:

משנה. קראו את המגילה באדר הראשון ונתעברה השנה - קורין אותה באדר שני. אין בין אדר הראשון לאדר השני אלא קריאת המגילה, ומתנות לאביונים.

2

2

באיזה חודש אדר יש לקרוא את המגילה? מוסכם שקוראים פעם אחת "בכל שנה ושנה"

תנא קמא ורשב"ג: קוראים את המגילה באדר שני "מסמך גאולה לגאולה עדיף"

רבי אליעזר ב"ר יוסי: קוראים את המגילה באדר ראשון "אין מעבירין על המצוות"

1

3

"ושווין בהספד ובתענית שאסורין בזה בזה"

הרא"ש (שם) מתני' קראו את המגילה באדר הראשון ונתעברה השנה קורין אותה באדר השני אין בין אדר הראשון לאדר השני אלא מקרא מגילה ומתנות לאביונים. נראה לומר דסיפא ארשא קיימא היכא דקרא המגילה בארבעה עשר ונתעברה השנה אז אין בין אדר ראשון לשני אלא מקרא מגילה ומתנות לאביונים דאע"פ דעשאו בראשון צריכין לחזור ולעשותו בשני אבל כל שאר דברים ששואם בראשון ושם נתעברה השנה אין צריכין לחזור ולעשותו בשני.

הרמב"ם (הלכות תגילה וחונכה פרק ב הלכה יג): שני הימים האלו שהן ארבעה עשר וחמשה עשר אסורין בהספד ותענית לכל אדם בכל מקום... שני הימים אסורין בהספד ותענית באדר הראשון ובאדר השני...

4

איך צריך להתייחס לאדר א'?

שיטת הרא"ש:

אדר א' = שבט ב' אין בו שום משמעות של אדר, ומותר בהספד ובתענית גם ב"ד ובט"ו

שיטת הרמב"ם:

גם לאדר א' יש משמעות של "אדר", ואסור בהספד ובתענית י"ד וט"ו

6

משנה במגילה ו:

משנה. קראו את המגילה באדר הראשון ונתעברה השנה - קורין אותה באדר שני. אין בין אדר הראשון לאדר השני אלא קריאת המגילה, ומתנות לאביונים.

ברייטא:

"ושווין בהספד ובתענית שאסורין בזה ובזה".

5

5

רמ"א:

הנה: והמנהג כסבדא הראשונה.

יא שחייב להרבות במשתה ושמחה ב"ד שבאדר ראשון (טור בשם הר"ף) ואין נוהגין כן, מ"מ ירבה קצת בסעודה כדי לצאת ידי המחמירים; וטוב לב משתה תמיד (משלי ט"ו, ט"ו) (הנהגות מיימוני בשם סמ"ק).

משנה ברוח (ט"ק ה): שטוב להרבות לכבוד הנס שעשעה בעתים הללו.

8

שולחן ערוך (תרצ"ז):

יש יד ושדו שבאדר ראשון אין נופלים על פניהם, ואין אומרים מוסר יענף ה' ביום צרה, ואסור בהספד ותענית; אבל שאר דברים אין נוהגים בהם; ויא דאף בהספד ותענית מותרים.

פסע השול"ע שפסק ברמב"ם, כי הביא אותו בצורה סתמית, ואילו את הרא"ש הביא בתור "יש אומרים".

7

נדריים: (נדריים טג) מה דינו של אדם שאומר שיתענה באדר. האם הכוונה לאדר ראשון או לאדר שני?

רבי יהודה: הכוונה היא לאדר ראשון
ראב"ד

רבי מאיר: הכוונה היא לאדר שני
רמב"ם (נדרים, פ"ה ה')
בשרעניור רכ, ח) הביא את שתי הדעות אך נראה שפסק נובע יהודה (עין ט"ך שם שהוכיח כן מסקנות נוספים בשרע), שהכוונה היא לאדר ראשון!
לכאורה סתירה בשול"ע (קושיות הגור"א). כנראה שבנדריים הולכים לפי לשון בני אדם (ואולי נ"מ לעניין שכירות, ולעניין שטרות).

11

אדם שקיבל על עצמו להתענות ביום מסירת אביו, ואביו מת באדר של שנה דנילה, מה יעשה בשנה מעוברת?

רמ"א:
יתענה באדר א'
(ומביא דעה שיש מחמירים לצום בשניהם. והגור"א כתב שמעיקר הדין צריך להתענות בשניהם, כאילו לשניהם יש דין של אדר).

שר"ע (אר"ח תקס"ח, ז):
יתענה באדר ב'.
אדר ב' הוא העיקרי.

10

פורים

שרת חתם סופר (אר"ח קס"ג) - הנדירה של הפן היתה באדר ראשון:

שוב כנאמתי בירושלמי פ"ק דגמילה אבתי רצין בין אדר ראשון ובי' (הלכה ה') וכתב שם בפשיטות דשנת הגזירה מעוברת היתה מואי ראיה דכתיב בחוש שנים עשר, פירוש טלל דאיכא שלש עשר, דחברי הירושלמי כפשוטו צ"ג, איכ נעשה הנס באדר הראשון וכהו כ"ג מורה דיש לעשות באדר הראשון ומ"ם קבצוהו אנשי כור"ג באדר השני, ואי בשום מספך נאלה לנאלה אסו מי שנעשה לו נס כשכב ישה לו י"ט מספך לניסן משום מספך נאלה לנאלה אמתה, אע"כ כ"ל דהירושלמי לא אמר אלא באותה שנה שהפיל פור לחוש שנים עשר אז היתה שנה מעוברת, פירוש שהיה מוכן שראוי להתעבר והו' ידעין מוכתב מחוש לחוש שנים עשר, אך מוכתב השנית דמכורא מזה שתקנו לעשות שרים בשני שנה שמלכו בית דין ולא עברוהו להאי שנה תעשה נס במשך אדר קבצוהו בשני משום מספך נאלה לנאלה ובב"ל.

14

בר מצווה

רמ"א (נ"ה ט-י)
אדר שני
בגלל החשש, יש לחכות לאדר שני
(ואם נולד באדר ראשון - דעת הס"א שמתחב לאדר שני, אבל המ"ב ושא"ר המוסקים מביעים שבמקרה זה יעשה בר מצווה באדר ראשון)

מהר"ש הלוי:
אדר ראשון

12